

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL SOCIALINIO TINKLO „FACEBOOK“ GRUPĖJE „(DUOMENYS NESKELBTINI)“ (WWW.FACEBOOK.COM, (DUOMENYS NESKELBTINI) PASKELBTOS INFORMACIJOS

Skundo Nr. SK-280, 2024

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba gavo R. B. (toliau – Pareiškėja) skundą (registracijos Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje Nr. SK-280, 2024) dėl socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „(duomenys neskelbtini)“ (toliau – Grupė) paskyros „M. B.“ valdytojo paskelbtos informacijos (www.facebook.com, (duomenys neskelbtini) (toliau – Skundas).

Pareiškėja Skunde nurodė, kad Grupėje be jos sutikimo paskelbtas vaizdo ir garso įrašas (toliau – Vaizdo įrašas), kuriame Pareiškėja užfiksuota savo namų kieme. Vaizdo įrašė matomas Pareiškėjos atvaizdas, automobilio valstybinis numeris, gyvenamoji vieta. Tokiu būdu pažeidžiama Pareiškėjos teisė į asmens duomenų apsaugą bei privatų gyvenimą. Taip pat, Vaizdo įrašė išsakytu teiginiu „(duomenys neskelbtini)“ žeminama Pareiškėjos garbė ir orumas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėja Skunde, be kita ko, nurodė, jog skundžiama informacija buvo paskelbta socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „(duomenys neskelbtini)“ ir socialiniame tinkle „Youtube“. Taip pat, pažymėjo, kad Vaizdo įrašė užfiksuoti Pareiškėjos patėvio ir mamos atvaizdai bei jų vairuojami automobiliai. Tyrimo metu kreiptasi į Pareiškėją prašant patikslinti Skundą, t. y. pateikti medžiagą, kurioje užfiksuota kokioje tiksliai socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „(duomenys neskelbtini)“ bei kokiam socialinio tinklo „Youtube“ kanale paskelbta skundžiama informacija bei, jei siekiama ginti mamos ir patėvio neturtines teises, pateikti atstovavimą šiems asmenims patvirtinantį dokumentą. Atsižvelgiant į tai, kad Skundas nepatikslintas, Sprendime minėti klausimai nėra vertinami.

Siekdamas objektyvaus ir visapusiško tyrimo žurnalistų etikos inspektorius kreipėsi į viešosios informacijos rengėją (skleidėją) socialinio tinklo „Facebook“ paskyros „M. B.“ valdytoją prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Pareiškėjos Skunde išdėstytų aplinkybių.

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) pateiktuose paaiškinimuose nurodoma, kad Vaizdo įrašas pašalintas tą pačią savaitę, kai buvo iškeltas bei pažymima, kad dėl skundžiamos situacijos viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui) buvo paskirta bauda.

Išnagrinėjęs Pareiškėjos Skundą, atlikęs tyrimą Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VIĮ), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAĮ) ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679) nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorius

n u s t a t è:

Pareiškėja kreipėsi dėl asmens duomenų apsaugą, teisę į privatų gyvenimą pažeidžiančios bei garbę ir orumą žeminančios informacijos paskelbimo.

Teisiniam nagrinėjamos situacijos vertinimui svarbu pažymėti, kad socialiniame tinkle „Facebook“ esanti paskyra „M. B.“ tiek turinio, tiek formos aspektu nėra tradicinė visuomenės informavimo priemonė, skirta informuoti visuomenę ją dominančiomis ir aktualiomis temomis. Tačiau remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika, VII turi būti aiškinamas plačiai, apimant ne tik tradicines, bet ir šiuolaikines, nors tiesiogiai ir nereglamentuotas elektroninių visuomenės informavimo priemonių formas, dėmesį kreipiant ne į formaliuosius tokių informavimo priemonių organizavimo požymius, o į jų realiai vykdomas funkcijas (LVAT 2009 m. balandžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-444-70/2009). Įvertinus informacinių technologijų plėtrą, spartų jų vystymąsi ir šio proceso nulemtą visuomeninių santykių kaitą, konstatuotina, kad pagal tam tikrus požymius: informacijos viešumą, jos sklaidą ir prieinamumą, veiklos metodus ir galimybę kontroliuoti informaciją, konkreti socialinio tinklo paskyra atitinka informacinės visuomenės informavimo priemonės kriterijus. Nepaisant to, kad socialinio tinklo paskyros ir jos valdytojo (naudotojo) veikla bei teisinis statusas nėra specifiškai reglamentuoti VII, tai nesudaro pagrindo teigti, jog socialinio tinklo paskyros valdytojas (naudotojas) apskritai yra eliminuojamas iš teisinio reguliavimo sferos, arba, kad toks asmuo pagal vykdomą veiklą negali būti prilyginamas viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui), o jo valdoma paskyra, kuria teikiama tam tikro turinio informacija visuomenei – visuomenės informavimo priemonei. Atsižvelgiant į LVAT suformuotą praktiką ir ginčijamos paskyros viešumą, joje skelbiamos informacijos sklaidą bei prieinamumą, paskyros „M. B.“ valdytojo atžvilgiu, kuris kartu yra ir viešosios informacijos rengėjas bei skleidėjas, taip pat jo veiklai rengiant ir viešai skleidžiant informaciją savo paskyroje, esančioje socialiniame tinkle „Facebook“, yra taikomos VII nuostatos, numatančios viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų pareigas bei atsakomybę.

Dėl teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimo

Nagrinėjant Pareiškėjos Skundą, svarbu rasti balansą tarp asmens duomenų tvarkymo ir saviraiškos laisvės. Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 25 straipsnyje įtvirtinta laisvė gauti ir skleisti informaciją. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Nurodyta laisvė yra vienas svarbiausių demokratinės visuomenės principų, tačiau ši laisvė nėra absoliuti. Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad laisvė gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai. Pagal Konvencijos 10 straipsnio 2 dalį naudojimas teise į saviraiškos laisvę dėl to, kad tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų, kurie nustatyti įstatymo ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje, siekiant apsaugoti, be kita ko, kitų asmenų garbę ar teises. VII 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas visuomenės informavimo laisvės principas, pagal kurį

žmogus turi teisę nekliudomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, tačiau kartu pažymėta, kad ši laisvė gali būti saistoma tam tikrų ribojimų, kuriuos nustato įstatymai ir kurie demokratinėje visuomenėje būtini apsaugoti žmonių teises (LVAT 2011 m. balandžio 28 d. nutartis byloje Nr. A-62-787/2011).

ADTAI 1 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad šis įstatymas taikomas kartu su Reglamentu (ES) 2016/679 ir jo įgyvendinamaisiais teisės aktais. Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 1 punkte numatyta, kad asmens duomenys – bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybę nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius.

Skunde nurodoma, kad paskelbtame Vaizdo įrašė užfiksuoti Pareiškėjos asmens duomenys, t. y. Pareiškėjos atvaizdas ir jai priklausančio automobilio valstybiniai numeriai. Atkreiptinas dėmesys, kad esminis Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 1 punkto elementas yra tai, kad paskelbta informacija turi tiesiogiai arba netiesiogiai identifikuoti pareiškėjo tapatybę. Remiantis LVAT praktika, automobilio valstybinis numeris, modelis, pagaminimo metai laikytini asmens duomenimis, nes netiesiogiai gali būti siejami su konkrečiu asmeniu – atitinkamo automobilio savininku (LVAT 2012 m. liepos 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-2133-12). Išanalizavus ginčo informaciją nustatyta, kad Vaizdo įrašė automobilio valstybiniai numeriai nėra matomi. Nors Vaizdo įrašė automobilis užfiksuotas, tačiau matoma tik jo viršutinė dalis, t. y. veidrodėliai, kapotas ir stogas, todėl galima identifikuoti tik automobilio spalvą. Nei automobilio valstybinis numeris, nei modelis ar pagaminimo metai iš Vaizdo įrašė negali būti nustatyti, todėl nėra pagrindo išvadai, kad užfiksavus ir paskelbus Pareiškėjai priklausančio automobilio fragmentą, buvo atskleisti Pareiškėjos asmens duomenys. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Vaizdo įrašė užfiksuotas Pareiškėjos atvaizdas, t. y. Pareiškėja matoma visu ūgiu, girdimas jos balsas, todėl neabejotina, kad iš Vaizdo įrašė Pareiškėja gali būti identifikuojama. Atsižvelgiant į tai, laikytina, kad Vaizdo įrašė paskelbtas Pareiškėjos asmens duomenys – atvaizdas.

Asmens duomenų tvarkymas apima bet kokią automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenų rinkiniais atliekamą operaciją ar operacijų seką, kaip antai: rinkimą, įrašymą, rūšiavimą, sisteminimą, saugojimą, adaptavimą ar keitimą, išgavą, susipažinimą, naudojimą, atskleidimą persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimą ar sujungimą su kitais duomenimis, apribojimą, ištrynimą arba sunaikinimą (Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 2 dalis). Atsižvelgiant į tai, pripažintina, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) paskelbdamas Vaizdo įrašą su Pareiškėjos atvaizdu, atliko asmens duomenų tvarkymą.

Pagrindiniai su asmens duomenų tvarkymu susiję principai yra įtvirtinti Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnyje: teisėtumo, sąžiningumo ir skaidrumo; tikslo apribojimo principas; duomenų kiekio mažinimo principas; tikslumo principas; saugojimo trukmės apribojimo principas; vientisumo ir konfidencialumo principas, o duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad būtų laikomasi visų išvardintų principų, ir sugebėti įrodyti, kad jų buvo laikomasi (atskaitomybės principas). Atsižvelgiant į tai, asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu (a) duomenų subjektas

davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais; (b) tvarkyti duomenis būtina siekiant įvykdyti sutartį, kurios šalis yra duomenų subjektas, arba siekiant imtis veiksmų duomenų subjekto prašymu prieš sudarant sutartį; (c) tvarkyti duomenis būtina, kad būtų įvykdyta duomenų valdytojui taikoma teisinė prievolė; (d) tvarkyti duomenis būtina siekiant apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto ar kito fizinio asmens interesus; (e) tvarkyti duomenis būtina siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas; (f) tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni.

Skunde nurodoma, kad be Pareiškėjos sutikimo buvo paskelbtas Vaizdo įrašas su jos atvaizdu. Pažymėtina, kad įstatymai nenumato sutikimo formos, jis gali būti išreiškiamas žodžiu, raštu, gali būti nuspėjamas ir iš konkludentinių veiksmų. Pažymėtina, kad sutikimas yra fakto klausimas, ir, duotas jis ar ne, turi būti nustatoma atsižvelgiant į kiekvienos konkrečios situacijos aplinkybes (LAT 2008 m. sausio 2 d. nutartis byloje Nr. 3K-7-2/2008). Be to, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) kartu būdamas duomenų valdytoju turi galėti įrodyti, kad duomenų subjektas davė sutikimą, jog būtų tvarkomi jo asmens duomenys (Reglamento (ES) 2016/679 7 straipsnio 1 dalis). Vis dėlto Reglamente (ES) 2016/679 numatyta, jog asmens sutikimas tvarkyti duomenis yra tik vienas iš teisėtų duomenų tvarkymo pagrindų. Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies f punkte numatyta, kad teisėtas duomenų tvarkymas yra tada, kai tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni. Šiame Reglamento (ES) 2016/679 punkte nurodomas reguliavimas yra kilęs iš Direktyvos „Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ Nr. 95/46 (ją pakeitė Reglamentas (ES) 2016/679) 6 straipsnio 1 dalies f punkto, kuris numatė, kad asmens duomenų tvarkymas yra teisėtas, jei tvarkyti reikia dėl teisėtų interesų, kurių siekia duomenų valdytojas arba trečioji šalis (šalys), kurioms atskleidžiami duomenys, išskyrus atvejus, kai duomenų subjekto, kuriam reikalinga apsauga, teisės ir laisvės yra viršesnės nei šie interesai. ESTT, iš esmės vertindamas analogišką teisės normą yra nurodęs, jog įtvirtintos dvi kumuliacinės asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos, t. y., pirma, reikalingumas tvarkyti asmens duomenis siekiant duomenų valdytojo arba trečiųjų asmenų, kuriems duomenys atskleidžiami, teisėtų interesų ir, antra, svarbesnių duomenų subjekto pagrindinių teisių ir laisvių nebuvimas (ESTT 2014 m. gegužės 13 d. sprendimas byloje C-131/12 Google Spain SL, Google Inc prieš Anencia Española de Protección de Datos). Atsižvelgiant į tai, nagrinėjamu atveju svarbu nustatyti, ar duomenų valdytojas (tvarkytojas) siekė teisėtų interesų ir, ar Pareiškėjos teisės nėra viršesnės. Pažymėtina, kad asmens duomenų paviešinimas laikomas pagrįstu tuo atveju, jei nustatoma, kad egzistuoja akivaizdus siekis informuoti visuomenę apie jai aktualius dalykus, esant pagrįstam socialiniam poreikiui tokią informaciją žinoti. Pažymėtina, kad viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija. Tai toks visuomenės interesas, kurį valstybė, vykdydama savo funkcijas, yra konstituciškai įpareigota užtikrinti ir tenkinti. Visuomenės

interesas suprantamas kaip visuomenės teisė gauti informaciją apie asmens gyvenimą tais atvejais, kai būtina nuo neigiamų padarinių apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves. Nagrinėjamu atveju, įvertinus Vaizdo įrašą ir jo paskelbimo kontekstą, darytina išvada, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) turėjo tikslą informuoti socialinio tinklo bendruomenę apie kilusį asmeninį konfliktą su Pareiškėjos šeima. Tai reiškia, kad Pareiškėjos atvaizdo paskelbimui neegzistavo viešasis interesas, Pareiškėjos atvaizdo paskelbimas neatskleidė jokių viešąjį interesą tenkinančių detalių. Pažymėtina, kad remiantis teismų praktika, viešąja vieta laikoma savivaldybės teritorijoje esanti savivaldybei ar valstybei nuosavybės teise priklausanti ar patikėjimo teise valdoma teritorija (išskyrus išnuomotą ar perduotą naudotis); viešojo naudojimo teritorija (gatvės, vietinės reikšmės keliai, aikštės, žalieji plotai), t. y. vieta, kurioje turi teisę lankytis kiti asmenys ir toje vietoje tretieji asmenys gali atsirasti bet kuriuo momentu. Pareiškėja Skunde teigė, kad Vaizdo įrašas darytas jos namų kieme, tačiau tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėja užfiksuota stovinti prie ant kelio sustojusio automobilio, todėl akivaizdu, jog tokioje vietoje bet kuriuo metu gali atsirasti kiti asmenys, t. y. Vaizdo įrašas darytas viešoje vietoje, o ne Pareiškėjos namo kieme. Tačiau, nors Vaizdo įrašas darytas viešoje vietoje, Pareiškėja išlaiko teisę spręsti, kam, kur ir kokiais tikslais leidžia naudoti savo atvaizdą. Taigi, pristatant socialinio tinklo grupei asmeninį tarpusavio konfliktą su Pareiškėja, atskleisti Pareiškėjos asmens duomenis nebuvo būtinybės, todėl Pareiškėjos asmens duomenys (atvaizdas) galėjo būti skelbiami tik gavus Pareiškėjos sutikimą. Tyrimo metu viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) nepateikė jokių duomenų, kad būtų gavęs Pareiškėjos sutikimą skelbti jos asmens duomenis. Iš to seka išvada, kad nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) turėjo pareigą atidžiai įsitikinti, kad viešai skelbiama informacija nepažeis Pareiškėjos asmens duomenų tvarkymo principų ir teisėtumo sąlygų. Atsižvelgiant į tai, konstatuojama, kad asmens duomenų valdytojas (tvarkytojas) pažeidė Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies (a) punkto reikalavimus, t. y. nesant teisėtumą patvirtinančios sąlygos (Pareiškėjos sutikimo), neteisėtai buvo atskleisti asmens duomenys (atvaizdas) visuomenės informavimo priemonėje. Tokiu būdu pažeisti ir Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnio 1 dalies (a) punkte įtvirtinti asmens duomenų tvarkymo principai, reikalaujantys, kad asmens duomenys duomenų subjekto atžvilgiu būtų tvarkomi teisėtu, sąžiningu ir skaidriu būdu.

Dėl teisės į privataus gyvenimo apsaugos

Teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso. Svarstant, ar pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar žinios yra teisingos, t. y., ar jos atitinka tikrovę, paprastai neturi reikšmės žinių pobūdis – ar jos neutralaus turinio, ar žemina asmens garbę ar orumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-569-06).

VII 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Vadovaujantis VII 2 straipsnio 40 dalimi, privataus pobūdžio informacija – žmogaus teisės į privataus gyvenimo

apsaugą užtikrinimo požiūriu neskelbtina informacija. Privataus gyvenimo samprata atskleista VII 2 straipsnio 41 dalyje, kurioje nurodoma, jog privatus gyvenimas – asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro fizinio asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias fizinis asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat fizinio asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, fizinio asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, informacija apie fizinio asmens sveikatą, privatus susirašinėjimas ar kitoks ryšio palaikymas, fizinio asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus. Paminėtina, jog VII 2 straipsnio 40 dalyje nėra pateiktas baigtinis sąrašas duomenų, kurie laikytini privataus pobūdžio informacija. Todėl kiekvienu individualiu atveju būtina vertinti, ar tam tikra informacija, atsižvelgiant į jos turinį, laikytina privačia (LVAT 2012 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-525-1460/2012). Skunde nurodoma, kad paskelbtame Vaizdo įrašė užfiksuotas Pareiškėjos namų kiemas, automobiliai bei jų valstybiniai numeriai, todėl galima identifikuoti Pareiškėjos gyvenamąją vietą. Vaizdo įrašė matomi du automobiliai, tačiau, priešingai nei Skunde teigia Pareiškėja, nėra užfiksuoti jų valstybiniai numeriai. Kaip jau minėta, Vaizdo įrašė užfiksuoto Pareiškėjai priklausančio automobilio matoma tik viršutinė dalis, t. y. kapotas, veidrodėliai ir stogas. Iš tokios informacijos nėra galimybės nustatyti automobilio markės ir tuo labiau identifikuoti kam automobilis priklauso nuosavybės teise. Taip pat, nors Pareiškėja teigia, jog ji užfiksuota savo namų kieme, tačiau pažymėtina, kad Vaizdo įrašė Pareiškėja užfiksuota prie automobilio, stovinčio kelyje. Vaizdo įrašė taip pat matomas kelias, namo stogas, krūmai bei dalis pavėsinės, tačiau nėra galimybės nustatyti, kad tai Pareiškėjos namų teritorija. EŽTT praktikoje pažymima, kad „privatus gyvenimas“ yra plati sąvoka, kurią sunku tiksliai apibrėžti (EŽTT 2003 m. sausio 28 d. sprendimas Peck prieš Jungtinę Karalystę, pareiškimo Nr. 44647/98). Be to, nors, kaip jau minėta, Vaizdo įrašas darytas viešoje vietoje, o ne Pareiškėjos namo kieme, tačiau vis tiek svarbu įvertinti, ar paskleista informacija yra apie Pareiškėjos privatų gyvenimą. Pareiškėja nurodo, kad Vaizdo įrašė užfiksuota jos namų erdvė, tačiau pažymėtina, kad iš Vaizdo įrašo Pareiškėjos namai negali būti identifikuojami. Iš to seka, kad nėra pagrindo išvadai, jog paskelbiant Vaizdo įrašą, kuriame užfiksuoti namo stogas, krūmai bei dalis pavėsinės atskleidžiama Pareiškėjos gyvenamoji vieta. Tai reiškia, kad paskelbtas Vaizdo įrašas nėra apie Pareiškėjos privatų gyvenimą – gyvenamąją vietą. Atsižvelgiant į tai, kad nenustatyta, jog paskleista informacija yra apie Pareiškėjos privatų gyvenimą, nėra pagrindo ir išvadai, jog buvo pažeista Pareiškėjos teisė į privatumą.

Dėl garbės ir orumo pažeidimo

VII 19 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad draudžiama skleisti informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą.

Teismų praktikoje pripažįstama, jog asmens garbė ir orumas, skleidžiant apie jį žinias, yra ginami, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės; 4) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens garbę ir orumą. Pažymėtina, kad asmens garbės ir orumo gynimas yra siejamas ne tik su tikrovės neatitinkančių ir žeminančių žinių, bet ir nuomonių, kritikos ar kitokių subjektyvių įsitikinimų skleidimu, kurie gali turėti įtakos viešai nuomonei apie asmenį.

Pastaruoju atveju turi būti nustatyta, jog subjektyvus pobūdžio teiginys nepagrįstas ir neobjektyvus, paskleistas nesąžiningai.

Pagal VII 2 straipsnio 83 dalį žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys; pagal šio straipsnio 31 dalį nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų. Išsakant nuomonę asmens garbė ir orumas gali būti pažeisti tik tuo atveju, jeigu toks saviraiškos būdas yra nesąžiningas, neetiškas ir neturi jokio objektyvaus pagrindo. Nuomonei, kaip saviraiškos būdui, taikomi mažesni apribojimai negu žinių skleidimui.

Pažymėtina, kad žeminančia asmens garbę ir orumą žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, diskredituojanti asmenį informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą ir panašiai. Nuomonės skleidimo atveju žmogaus garbė ir orumas gali būti pažeisti, kai asmuo apibūdinamas užgauliai, nepadoriai, iš jo tyčiojamosi, nuomonė reiškiamą nesąžiningai, neturint jokio objektyvaus pagrindo.

Analizuojant viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) sąžiningumą, svarbu įvertinti ir pagrindinį informacijos tikslą, kitaip tariant, svarbu išsiaiškinti, ko siekė viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) konkrečios informacijos paskelbimu: bendrai aptarti įvykį, situaciją ar pakenkti, sumenkinti asmens, apie kurį informacija skleidžiama, teises ir teisėtus interesus. Vertinant ginčo Vaizdo įrašė vartojamos kalbos toną, teiginių konstrukciją, stilistiką bei žodžių parinkimą, neabejotina, kad paskelbtu Vaizdo įrašu viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) siekė išreikšti nepasitenkinimą, tačiau iš Vaizdo įrašo turinio nėra aišku, koku pagrindu kilo konfliktas, todėl, kaip jau minėta, nėra pagrindo išvadai, jog siekta informuoti visuomenę viešojo intereso klausimu. Pažymėtina, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) pateiktuose paaikškinimuose taip pat nenurodė, koku pagrindu paskelbė Vaizdo įrašą socialiniame tinkle ir kodėl išsakė skundžiamą teiginį apie Pareiškėją. Atsižvelgiant į tai, svarbu nustatyti, ar viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) turėjo faktinį pagrindą išsakytam teiginiui bei, atsižvelgiant į tai, kad žiniai ir nuomonei taikomas skirtingas teisinis reglamentavimas, būtina nustatyti, ar ginčo teiginyje skelbiama žinia, ar nuomonė.

Pareiškėja nurodo, kad jos garbę ir orumą žemina teiginys „(duomenys neskelbtini)“, tačiau iš Vaizdo įrašo nustatyta, kad viešosios informacijos rengėjas teigė „(duomenys neskelbtini)“ (toliau – Teiginys). Teiginyje išsakomi subjektyvūs, emociniai viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) samprotavimai, asmeninių potyrių nulemtas situacijos suvokimas dėl esamų nesutarimų ir konfliktinės situacijos su Pareiškėja. Atsižvelgiant į tai, vertinama, kad skelbiama nuomonė. Atkreiptinas dėmesys, kad atsakomybė už išsakytą nuomonę gali būti taikoma tik tuo atveju, kai nuomonė pareikšta įžeidžiančia, visuomenėje nepriimtina forma. Šiuo atveju Teiginys išsakytas Vaizdo įrašė filmuojant Pareiškėją, todėl darytina išvada, kad Teiginys apie Pareiškėją. Pažymėtina, kad tarp asmenų vyraujant nesutarimams, šalims taikomas aukštesnis pakantumo kritikai standartas, tačiau visgi vertintina, ar skelbiama informacija neperžengia nuomonės raiškiai

keliamų reikalavimų. Skelbiama nuomonė turi atitikti VII numatytus reikalavimus, t. y. turi būti reiškiami sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepiant ir neiškraipant faktų ir duomenų. Atkreiptinas dėmesys, kad pagrįsta ir objektyvi kritika ginama, jei ji išreiškiama tinkamai – neįžeidžiant asmens, nesiekiant jo žeminti ir menkinti, o turint pozityvų tikslą – išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir siekiant juos pašalinti. Subjektyvūs samprotavimai pripažintini žeminančiais garbę ir orumą (įžeidžiančiais), kai jie neetiški ir nesąžiningi, neturintys objektyvaus faktinio pagrindo, suponuoja neigiamas visuomenės nuostatas dėl asmens, apie kurį reiškiami nuomonė (LAT 2014 m. vasario 19 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-30/2014). Pažymėtina, kad Teiginyje vartojamas žodis „eskortas“ lietuvių kalboje yra daugiareikšmis ir jo reikšmė priklauso nuo konteksto. Dažniausiai eskortas suprantamas kaip palyda arba apsauga, lydinti asmenį, grupę ar objektą. Tarptautiniame kontekste šis terminas dažniausiai vartojamas apibūdinant karinę palydą ar asmenų apsaugą. Taip pat šis žodis gali apibūdinti ir asmenis, teikiančius palydos paslaugas. Svarbu pažymėti, kad tokių paslaugų teikimas nebūtinai turi būti nelegalus, kas reiškia, jog net ir tuo atveju, jei šis žodis vartojamas siekiant apibūdinti palydos paslaugas teikiančią asmenį, savaime negali būti laikomas įžeidžiu. Tačiau kai kuriose situacijose žodis „eskortas“ vartojamas siekiant apibūdinti situaciją, susijusią su seksualinio pobūdžio paslaugomis. Atsižvelgiant į tai, kad žodžio reikšmė yra daugiareikšmė, kiekvienu konkrečiu atveju būtina įvertinti kontekstą, kuriame minėtas žodis vartojamas. Įvertinus Vaizdo įrašo kontekstą ir visumą, darytina išvada, jog Teiginyje skelbiama apie galimą seksualinių paslaugų teikimą. Taigi, šiuo atveju žodis „eskortas“ turi Pareiškėją menkinančią prasmę, tokiu būdu išreiškiant nepagarbą jos atžvilgiu. Pažymėtina, kad epitetų vartojimas, siekiant asmenį sumenkinti, neatitinka visuotinai priimtų etikos normų ir yra nesuderinamas su įstatymų leidėjo valia, todėl vertintini kaip žeminantys. Nors žodžio laisvė yra viena svarbiausių žmogaus teisių, tačiau ji nėra absoliuti, todėl vieši teiginiai, žeminantys kito asmens garbę ir orumą, peržengia saviraiškos laisvės ribas. Šiuo atveju, atsižvelgiant į tai, kad Teiginys, išsakytas konfliktinėje situacijoje su Pareiškėja, tai dar labiau sustiprina įžeidų pobūdį. Akivaizdu, kad Teiginys yra vulgarus, todėl toks viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) pasirinktas saviraiškos stilius vienareikšmiškai vertintinas kaip užgaulus, žeminantis bei įžeidus ir nėra suderinamas su saviraiškos laisve skleisti nuomonę, kadangi, kaip minėta, vienas iš esminių nuomonei keliamų reikalavimų – etiškas jos reiškimas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) išsakytu Teiginiu peržengė nuomonės raiškos ribas.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, nors Vaizdo įrašu nepažeista Pareiškėjos teisė į privatų gyvenimą, tačiau be jos sutikimo paskelbus atvaizdą viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), kaip asmens duomenų tvarkytojas, nesilaikė jam keliamų reikalavimų, todėl pažeidė Pareiškėjos teisę į asmens duomenų apsaugą, o viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui) išsakyti Teiginį Pareiškėjos atžvilgiu buvo peržengtos saviraiškos laisvės ribos bei pažeminta Pareiškėjos garbė ir orumas (VII 19 straipsnio 2 dalis).

Remdamasis išdėstytais motyvais ir vadovaudamasis VII 50 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktu, 3 dalies 1 punktu ir ADTAI 7 straipsnio 2 dalimi, 31 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 3 dalimi, Reglamento (ES) 2016/679 58 straipsnio 2 dalies (b) punktu, žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė :

1. Pripažinti *R. B.* skundą dėl socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „(duomenys neskelbtini)“ paskyros „*M. B.*“ valdytojo *M. B.* paskelbtos informacijos (www.facebook.com, (duomenys neskelbtini) iš dalies pagrįstu.

2. Pareikšti papeikimą asmens duomenų valdytojui (tvarkytojui) socialinio tinklo „Facebook“ paskyros „*M. B.*“ valdytojui *M. B.* dėl Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnio 1 dalies (a) punkto ir 6 straipsnio 1 dalies (a) punkto pažeidimo.

3. Įspėti viešosios informacijos rengėją (skleidėją) – socialinio tinklo „Facebook“ paskyros „*M. B.*“ valdytoją *M. B.* dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalies pažeidimo paskelbiant teiginį „(duomenys neskelbtini)“.

4. Išsiųsti sprendimą *R. B.* ir socialinio tinklo „Facebook“ paskyros „*M. B.*“ valdytojui *M. B.*

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami Regionų administraciniam teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo (gavimo) dienos.

Žurnalistų etikos inspektorė

Gražina Ramanauskaitė